

Դեկտեմբերի 22, 2015թ.

ք. Երևան

ԿԱՐՏԻՔ

«Թռչող առագաստ» ՍՊԸ-ն ընդդեմ «Մելտեքս» ՍՊԸ-ի դատական գործի կապակցությամբ

ՓԱՍՏԵՐԸ

2015թ. հոկտեմբերի 15-ին «Թռչող Առագաստ» ՍՊԸ անվանումով ընկերությունը դատական հայց է ներկայացրել Երևանի Կենտրոն և Նորք Մարաշ վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության դատարան ընդդեմ «Մելտեքս» ՍՊԸ-ի («Ա1+» լրատվամիջոցի հիմնադիր) գործարար համբավի պաշտպանության պահանջով: Ընկերությունը լրատվամիջոցից պահանջում է հերքել զրպարտություն համարվող տեղեկությունները, ինչպես նաև փոխհատուցել 1 մլն դրամ: Հայցվոր ընկերությունը միաժամանակ միջնորդել է արգելանք դնել պատասխանողի գույքի, դրամական միջոցների վրա, սակայն դատարանը մերժել է միջնորդությունը:

Դատարան դիմելու պատճառ է հանդիսացել «Ա1+» լրատվամիջոցի կողմից 15 տարի առաջ տեղի ունեցած դեպքերի մասին պատմող լրատվական նյութի վերահրապարակումը «Օրացույց» խորագրով հաղորդաշարի շրջանակներում: Այս հաղորդաշարի ներքո լրատվամիջոցը ամեն օր ներկայացնում է իր արխիվային լրատվական նյութերը՝ նպատակ ունենալով ցույց տալ, թե տվյալ օրը նախորդ տարիներին ինչ կարևոր իրադարձություններ են տեղի ունեցել: Վիճահարույց նյութը կայքում տեղադրվել է 2015թ. սեպտեմբերի 24-ին, որում նշվել է, որ 2000թ. սեպտեմբերի 24-ին Իսահակյան 41 հասցեում գտնվող «Առագաստ» սրճարանում կատարվել է սպանություն: Լրատվությունը Պողոս Պողոսյանի հայտնի գործով իրադարձության մասին է: Հայցվոր կազմակերպությունը իր հայցում նշել է, որ դեպքը տեղի է ունեցել «Առագաստ» սրճարանին կից «Պոպլավոկ» սրճարանում, որը պատկանում է «Կարմիր առագաստներ» ՍՊԸ-ին, որը բոլորովին այլ ընկերություն է, և այդ իմաստով լրատվանյութը լրջորեն վնասել է իր գործարար համբավը:

Դատական առաջին նիստը նշանակվել է 2016թ. փետրվարի 2-ին:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Արխիվային նյութերի վերահրապարակումը և այդ հիմքով զրպարտության, վիրավորանքի կամ գործարար համբավի համար քաղաքացիական պատասխանատվության հարցը նոր երևույթ է ներպետական պրակտիկայում: Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը արխիվային նյութերը համարում է կրթական և պատմական հետազոտությունների համար կարևոր աղբյուր՝ հատկապես հաշվի առնելով առցանց տիրույթում դրանց հեշտությամբ և

ամբողջական եղանակով հասանելիությունը: Առցանց արխիվները նաև կարևոր աղբյուր են հանրության համար կարևոր նորությունները և տեղեկությունները պահպանելու առումով: Այդուհանդերձ, ներկա իրադարձությունների մասին տեղեկատվության համեմատ արխիվային նորությունները երկրորդական դեր ունեն, քանի որ մամուլի առաջնային դերը ներկա իրադարձությունների նկատմամբ հանրային վերահսկողության գործառույթն է՝ հանրային «հսկող շան» դերը: Այս առումով նորությունների արխիվային նյութերը որպես լրատվական նյութ թեև օգտվում են ազատ խոսքի պաշտպանության համակարգերից, սակայն ոչ այն խորությամբ, ինչ՝ ընթացիկ դեպքերի մասին տեղեկատվությունը: Լրատվանյութը որպես «փչացող ապրանք» սկզբունքի համաձայն, լրատվանյութի տարածման կարևոր պայմաններից է դրա արագ տարածումը, քանի որ հապաղումը կարող է կորցնել լրատվանյութի ակտուալությունը, և եթե այս համատեքստում լրագրողը թույլ է տալիս փաստի սխալ, նույնիսկ այդ դեպքում կարող է շարունակել օգտվել ազատ խոսքի պաշտպանությունից, եթե հիմնավորում է, որ ընդհանուր առմամբ գործել է բարեխղճորեն, լրագրողական վարքագծի նորմերի համաձայն: Այլ է իրավիճակը, երբ խոսքը վերաբերում է արխիվային նյութերի վերահրապարակմանը: Արխիվային նյութի վերահրապարակման ժամանակ բացակայում է արագության գործոնը՝ լրատվական նյութը արագորեն հանրությանը հաղորդելու կարևորությունը և հրատապությունը: Սույն հանգամանքը ստիպում է, որպեսզի լրատվամիջոցները ցուցաբերեն առավել զգոնություն արխիվային նյութեր վերահրապարակելիս:

Արխիվային նյութերի վերահրապարակումը բարձրացնում է նաև վաղեմության ժամկետի մասին հարցը: Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը ընդունում է Internet publication rule կանոնը, համաձայն որի առցանց ոլորտում յուրաքանչյուր վերահրապարակում դա նորովի հրապարակում է, այսինքն վաղեմության ժամկետը, այդ թվում նաև պաշտպանական բոլոր համակարգերը, վերսկսվում են և շարունակում են գործել յուրաքանչյուր նոր հրապարակումով: Խնդիրը կայանում է նրանում, որ համացանցը հնարավորություն է տալիս դա կատարել հեշտությամբ, առանց նկատելի ջանքերի ու շարունակաբար, որը շոշափելի ռիսկեր է ստեղծում լրատվամիջոցների համար արխիվային նյութերը վերահրապարակելիս:

Վերը նշվածով հանդերձ Եվրոպական դատարանը նաև նշել է, որ տևական ժամանակ անց հրապարակված արխիվային նյութի համար պատասխանատվության ենթարկելը, խիստ առանձնահատուկ հանգամանքների բացակայության դեպքում, կարող է լրատվամիջոցի տեղեկություններ տարածելու իրավունքի անհամաչափ միջամտություն հանդիսանել: Ուստի, խորհուրդը գտնում է, որ նույնիսկ խախտում արձանագրելու դեպքում ցանկալի է, որ դատարանը սույն գործով խիստ համաչափ, նվազագույն պատասխանատվության միջոցներ սահմանի: Նման մոտեցումը արդարացված կլինի նաև այն հիմքով, որ տարածվել է մի տեղեկություն, որի բովանդակությունը վաղուց հանրությանը հայտնի է եղել, որևէ նոր տեղեկություն չի ավելացվել, և որևէ կերպ նշված տեղեկությունը իր արխիվային տարբերակից չի խմբագրվել հրապարակողի կողմից: Այս համատեքստում խիստ անհրաժեշտ է պարզել, թե արդյոք կազմակերպությունը կրել է էական նյութական կամ ոչ նյութական վնաս հանրությանը հայտնի տեղեկության վերահրապարակման արդյունքում: Խորհուրդը գտնում է, որ նույնիսկ խախտում արձանագրելու դեպքում հայցվորի համար բարենպաստ դատական ակտը կարող է ինքնին արդարացի և բավարար փոխհատուցման միջոց հանդիսանալ՝ Քաղաքացիական օրենսգրքի 1087.1 հոդվածի հիմքով:

Արա Ղազարյան - «Արնի Քնսալթ» փաստաբանական գրասենյակի փոխտնօրեն

Մանանա Ասլամազյան - անկախ մեդիափորձագետ

Բորիս Նավասարդյան - Երևանի մամուլի ակումբի նախագահ

Արամ Աբրահամյան - «Առավոտ» օրաթերթի գլխավոր խմբագիր

Գեղամ Վարդանյան - Մեդիա նախաձեռնությունների կենտրոնի պրոդյուսեր